

УДК 159.923:23/28

Юрченко В. М., Бадражан А. Г.

ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: ТРАДИЦІЙНИЙ ТА ХРИСТИЯНСЬКИЙ ПІДХОДИ

Стаття присвячена актуальній проблемі надання психологічної допомоги особистості через психологічне консультування. Розглянуті принципові відмінності традиційного та християнського підходів до психологічного консультування у баченні головної проблеми людини та шляху її вирішення.

Ключові слова: психологічна допомога, особистість, традиційні та християнські підходи, психологічне консультування.

Стаття посвящена актуальной проблеме оказания психологической помощи личности с помощью психологического консультирования. Рассмотрены принципиальные отличия традиционного и христианского подходов к психологическому консультированию в видении главной проблемы человека и путей её решения.

Ключевые слова: психологическая помощь, личность, традиционные и христианские подходы, психологическое консультирование.

The article concerns an actual problem of providing the psychological help to a personality by the psychological consulting. The article considers fundamental distinctions between traditional and christian methods of psychological consulting regarding the main problem of a person and ways of its resolving.

Key words: psychological support, personality, and traditional Christian approaches, psychological counseling.

Сучасні психологи одноставно визнають, що у сьогоднішньому світі, який характеризується швидкими змінами, неочікуваними ситуаціями, катаклізмами, у значній мірі загострюється потреба людей у психологічній підтримці й допомозі [9]. При цьому, як свідчить аналіз наукової літератури, вчені мають дещо різні думки щодо бачення психологічного змісту цієї підтримки. Так, О. Бондаренко зазначає, що "...зміст психологічної допомоги полягає у забезпеченні емоційної, смислової та екзистенційної підтримки

людини або суспільства в ситуаціях ускладнення, які виникають у ході їх особистісного та соціального буття”[2].

Л. Шнейдер [8] вважає, що психологічна допомога – це широке поняття, зміст якого включає в себе багато теорій і практик, що варіюють від специфічного застосування такого методу, як глибинне інтерв’ю, до різноманітних технік соціально-психологічного тренінгу, понять і методів медичної психотерапії. На його думку, без цього інструментарію стосунки психолога-консультанта і його клієнта можуть легко розвалитися, а сама психологічна допомога перетвориться у просте вираження співчуття і моралізацію.

Саме тому автор підкреслює [8], що психологічна допомога може включати в себе: психодіагностику (надання клієнту об’єктивної психологічної інформації, відповідальність за достовірність і форму якої несе психолог), психологічну корекцію (організований вплив на клієнта з ціллю зміни показників його активності у відповідності з віковою нормою психічного розвитку; розробляється індивідуальна програма), психологічне консультування (допомога психічно нормальним людям для досягнення ними цілей особистісного розвитку) і психотерапію (активний вплив психотерапевта на особистість клієнта з ціллю відновлення або реконструкції його психічної реальності).

Зупинимось більш детально на психологічному консультуванні як одній з найважливіших складових психологічної допомоги людині, на особливостях традиційного та християнського підходу до нього. Треба зазначити, що сам термін “консультування” у практиці надання психологічної допомоги професіоналами також застосовується в декількох значеннях. Наприклад, Нельсон – Джоунс Р. [5] вважає, що консультування можна розглядати як: 1) особливий вид психологічної допомоги, 2) деякий репертуар можливих дій, 3) психологічний процес.

Стосовно першого значення поняття “консультування” К. Роджерс і прихильники теорії і практики клієнт-центрованого консультування вважають, що надання допомоги психологом не тільки необхідна, а й достатня умова того, щоб із клієнтами відбулися конструктивні зміни (Rogers, 1957). Надати допомогу можна шляхом емпатійного розуміння, уважного ставлення до потенційної можливості клієнта самому будувати своє життя, конгруентність, дійсність (щирість), а також “активного слухання” чи “слухання в поєднанні з винагородою”.

Щодо другого значення поняття “консультування” (деякий репертуар можливих дій), то фактично всі консультанти погоджуються з тим, що гарні відносини необхідні для ефективної роботи з клієнтами. При цьому більшість консультантів не вважають використання гарних відносин досить ефективним для того, щоб у клієнта відбулися конструктивні зміни. Тому багато фахівців змушені використовувати, як правило, визначений репертуар специфічних впливів, що відбивають їхню теоретичну орієнтацію (психоаналітичні впливи, раціонально-емотивні поведінкові впливи, гештальтвпливи). Консультанти, що мають репертуари впливів, повинні визначити, які впливи варто застосовувати стосовно різних клієнтів і яка ймовірність успіху. На думку Корсіні, “у психотерапії має значення, хто робить, як і кому, фактор: кому – як – кому” (Corsini, 1989, р. 10).

Пояснюючи третє значення поняття “консультування” (психологічний процес), Р. Нельсон – Джоунс вказує на основні причини фундаментального зв’язку між психологією і консультуванням [6]. По-перше, цілі консультування мають пов’язаний зі свідомістю аспект. Різною мірою всі консультаційні підходи фокусуються на зміні почуттів, думок і дій людей таким чином, щоб люди могли жити більш ефективно. По-друге, сам процес консультування є психологічним, бо передбачає обмін думками між консультантами і клієнтами, а також проходження розумових процесів окремо в консультантів і клієнтів. Крім того, значна частина інформації, отриманої при консультуванні, виявляється у свідомості клієнтів в інтервалах між заняттями, а також у періоди, коли клієнти намагаються допомогти собі самі після закінчення консультування.

По-третє, основні теорії, з яких “виростають” цілі консультування і впливи, що використовуються в ньому, є психологічними. Багато головних теоретиків консультування, наприклад Роджерс і Елліс, – психологи. Деякі провідні теоретики, як Бек і Берн, – психіатри. По-четверте, великий внесок у створення теорій консультування зробили фахівці, що проводять психологічні дослідження; крім того, результати психологічних досліджень використовуються при оцінці процесів консультування і його результатів.

Розглянемо традиційний та християнський підходи до психологічного консультування як процесу, спрямованого на допомогу людині у вирішенні (в пошуку шляхів вирішення) її проблем і труднощів психологічного характеру. На думку Б. Д. Карвасарського та Д. В. Солошенко [6], традиційний підхід до психологічного консультування

має три основних напрями: а) проблемно-орієнтоване консультування, б) особистісно-орієнтоване консультування, в) консультування орієнтоване на виявлення ресурсів для розв'язання проблеми. Перший напрям, проблемно-орієнтоване консультування, фокусується на аналізі сутності внутрішніх і зовнішніх причин проблеми, пошуку шляхів її вирішення. Біхевіоризм і сімейне консультування (наприклад, К. Вітакер) віддають перевагу саме цьому підходу.

Другий напрям, особистісно-орієнтоване консультування, спрямований на аналіз індивідуальних, особистісних причин виникнення проблемних і конфліктних ситуацій і шляхів запобігання їх у майбутньому. Фундатором цього напрямку традиційно вважається Карл Роджерс. У цьому випадку консультант не займається психотерапією, а лише сприяє особистісному дозріванню клієнта, фасилітує його. До третього напрямку консультування, спрямованого на виявлення ресурсів для розв'язання проблеми, відносять короткострокову позитивну терапію Пезешкіана, нейро – лінгвістичне програмування Бендлера і Гріндера, Zen, психотерапію нового рішення Гулдінгів тощо [6].

Абрамова Г. С. [1] пропонує зупинитись на короткій характеристиці можливих підходів до практики психологічного консультування, що склалися в сучасний час у психології, беручи за основу головні її напрями: глибинна психологія – психоаналіз (З. Фрейд), індивідуальна психологія (А. Адлер), аналітична психологія (К. Юнг), транзактний аналіз (Е. Берн) та ін.; біхевіоральний напрямок – соціальне навчіння, тренінг соціальної компетентності; самонавчання; когнітивна терапія; раціонально-емоційна терапія (А. Еолліс) та ін.; гуманістичний напрямок – гештальттерапія (Р. Перлз), групова терапія (К. Роджерс), логотерапія (В. Франкл), психодрама (Дж. Морено).

На думку Г. С. Абрамової, кожний з перелічених напрямів має свої основні методи впливу на клієнта. Так, глибинна психологія або психодинамічна теорія З. Фрейда існує у різноманітних модифікаціях послідовників А. Адлера, Е. Еріксона, Е. Фромма, К. Хорні, К. Юнга, В. Райха. Головними завданнями психоаналізу є виявлення та вивчення підсвідомої сфери, яка керує людиною, та збереження балансу між зовнішніми (соціальними) та внутрішніми силами, що діють на особистість. При цьому його головна ціль полягає в тому, щоб клієнт усвідомив свої підсвідомі процеси та навчився впливати на них, долаючи стереотипність поведінки та мислення, яка визначається минулим. У процесі інтерв'ю психо-

лог, який працює на основі психодинамічної теорії, використовує основну техніку – вільне асоціювання, аналіз символів повсякдення; аналіз помилок, описок, обмовок клієнта; аналіз сновидінь; аналіз протистояння як прояву більш широкого механізму витіснення; аналіз змісту переносів клієнта.

Головна суть біхевіорального напрямку в психологічному консультуванні полягає в тому, щоб дати клієнту контроль над своїми діями, викликати конкретні зміни його поведінки в навколишньому середовищі (Е. Ч. Толмен, К. Л. Халл, Д. Уотсон, Б. Скіннер). Психолог разом з клієнтом намагається втрутитись в життєві умови клієнта з ціллю їх змін за таким алгоритмом консультування: заохочення активності клієнта; визначення проблеми клієнта; розуміння контексту проблеми через функціональний аналіз (причинно-наслідкові зв'язки); встановлення соціально важливих цілей для клієнта (конкретний план дій). Також використовуються процедури формування змін через: тренування наполегливості, релаксації (цілеспрямоване зменшення тривожності, що будується на навчанні глибокої релаксації, побудови ієрархії страхів та поєднання об'єкту тривоги з цією тривогою на фоні вправ на релаксацію); моделювання поведінки та заохочення за бажану поведінку з веденням записів; підтримку в клієнта потрібної поведінки та попередження рецидивів, що дає контроль за власною поведінкою.

Основна методологічна позиція в психологічному консультуванні представників гуманістичного напрямку в психології (К. Роджерс, Ф. Перлз, В. Франкл, Морено) полягає в тому, що призначення людини – жити та діяти, визначаючи свою долю, тобто в ній закладено прагнення до максимальної соціальної самоактуалізації, зростання особистості. Завдання психолога – якомога більше зрозуміти світ клієнта і підтримати його під час прийняття відповідного рішення з допомогою “творчого, активного, чутливого, точного, емпатичного, не засуджувачого слухача” (К. Роджерс). Основне поняття, з яким працюють психологи такого напрямку – світосприйняття конкретного клієнта, психолог повинен вміти працювати з суперечністю реального та ідеального образу “я”, бути конгруентним та безоціночним.

Особливе місце в гуманістичній психології займає гештальт-терапія, що відрізняється різноманітністю технік психологічного консультування: метод пустого крісла, бесіди з частиною свого “Я”, діалог “верхньої собаки” та “нижньої собаки”, робота зі сна-

ми тощо. Крім цього, завдяки роботам В. Франкла в гуманістичній психології використовують техніки: зміни ставлення парадоксальні інтенції; переключення; метод тверджень (заклику). Впровадження цих технік вимагає від психологів красномовності, точності словесного формулювання, орієнтації на світосприйняття клієнта.

З експериментального дослідження Бондаренко А. Ф. [2], спрямованого на виявлення теорій, якими користуються у своїй праці вітчизняні психологи-практики і наскільки вони це усвідомлюють, зроблені висновки, що найбільш вживаними є: еклектика, гештальт-терапія, особистісно-орієнтована терапія К. Роджерса; поведінкова психотерапія. Менш розповсюдженими виявились екзистенційна психотерапія, транзактний аналіз, адлерівська психотерапія, раціонально-емотивна психотерапія. Найменш вживаним виявився психоаналіз, а раціональна психотерапія взагалі не була зазначена. Дослідження також підтвердило припущення, що досягнення професійної ідентичності психолога, психотерапевта знижує його тривожність, підвищуючи особистісний потенціал.

Християнський підхід до психологічної допомоги особистості (душеопікунство) відрізняється від традиційного радикальною пов'язаністю з християнською вірою, тобто найвищим рівнем християнської професійної ідентичності консультанта. Християнські психологи наполягають, що методологія душеопікунства обов'язково повинна бути біблійно орієнтованою та залишатися в рамках біблійних принципів. Це означає, що вона повинна відповідати біблійному вченню про Бога, людину і базуватись на Божественній мудрості, згідно з якою основною проблемою людства є гріх проти Бога і шлях вирішення її знаходиться в духовних ресурсах особистості та Слові Божому. Звідси зрозуміло, що перш за все душеопіку (консультанту) необхідна глибока духовна, богословська та біблійна підготовка, яка допоможе йому уникати еклектичної позиції в процесі консультування.

Так, Джей Э. Адамс [3] вважає, що перед тим як приступити до християнського консультування, тобто навчати людину ходити шляхом праведності, необхідні глибокі зміни у духовній сфері самого душеопікуна (навчання, духовне зростання, укріплення у вірі). Цей процес вимагає використання Священного Писання, яке має особливу силу приводити ненавернених грішників до спасіння через віру в Христа. Тільки спасенні люди можуть за допомогою Писання здійснювати чотири види діяльності: 1) навчати (тобто встановлювати

норми віри та життя); 2) викривати (тобто переконувати християн в їх помилках); 3) виправляти (“випрямляти”) людину, щоб вона ходила шляхом праведності; 4) наставляти (структурна підготовка) в праведності, перетворюючи життя людини з гріховного в благочестиве.

Що стосується технік християнського консультування, то за своєю структурою вони нагадують традиційні. Так, наприклад, доктор богослов'я, засновник та директор навчання лідерів біблійного душеопікунства “Сокровищница царя” Рон Харріс [8] виділяє 4 основні етапи християнського консультування:

Налагодження взаємин. Оскільки душеопікун прагне розкрити проблеми серця, йому необхідно побудувати стосунки з людиною, яка звернулася по допомогу. Люди досить обережні, мало хто може бути щирим із незнайомцем. Створюється атмосфера, в якій Дух Святий відкриває та викриває проблеми серця, що представляють небезпеку і вимагають вирішення в житті людини.

Збір інформації про саму людину та проблему, з якою вона звернулася. Ціль – зрозуміти людину. Важливо випрацьовувати біблійне мислення щодо інформації, що збирається. Необхідно, керуючись Писанням і дотримуючись біблійної логіки, ставити питання, які максимально відкриють серце людини, що також навчить її біблійного мислення. Усі висновки повинні бути на основі зібраної інформації та мати об'єктивний характер.

Усвідомлення проблеми. Ціль – допомогти людині побачити проблему, що турбує, визнати її та порівняти зі стандартами Писання. Душеопікун “ставить” людину перед дзеркалом Божого Слова з метою покаяння. Покаяння – це спасаюча благодать, яку дає Дух Святий та Слово Боже для серця грішника, під впливом якої він бачить та переживає не тільки небезпеку, але і моральну нечистоту, огидність свого гріха в очах Бога і приходять до пізнання Божої милості у Христі та повністю сповідує свої гріхи.

Божий план для людини, спрямований на виконання Його волі. Попередні три етапи є ґрунтом для заключного четвертого, який включає в себе готовність самої людини до глибоких внутрішніх і зовнішніх змін, її посвяту на постійну нелегку працю в самопізнанні, пізнанні Бога та виправлення. Душеопікун на даному етапі виступає як тренер і його завданнями є розповісти-продемонструвати-повторити-зробити-оцінити дії, вчинки, поведінку, внутрішні реакції людини. Сам план змін повинен бути конкретним, реальним, природнім, діючим, обмеженим в часі. Завданням

цього етапу є допомога людині навчитися жити по-новому, згідно з принципами Слова Божого.

З представленого короткого опису структури та змісту техніки християнського консультування зрозуміло, що при деякій схожості структури за змістом християнський та традиційний підходи в психологічній допомозі людині мають принципову відмінність. Дж. Адамс проаналізував концептуально-методологічні розбіжності цих підходів і подав їх в узагальненому вигляді у відповідній схемі 1 [3], в яку ми внесли деякі уточнення.

Методолого-інформаційне підґрунтя	Окремий вид підходу	Проблема людини	Вирішення
1. Нехристиянський підхід			
1. Знання експерта	Фрейдизм	Погана адаптація до суспільства	Реадаптація експертом
	Біхевіоризм	Несприятливе навколишнє середовище	Зміна умов експертом
2. Загальне знання	Гуманістична психологія	Нездатність використовувати весь потенціал	Ресурси в собі
	Групова психотерапія	Негативна поведінка щодо інших	Ресурси в собі і в групі
2. Християнський підхід			
3. Божественна мудрість	Душеопікунство	Гріх проти Бога	Духовні ресурси в Слові

Схема 1

Згідно зі схемою на такому інформаційному підґрунті як знання експерта, базуються 2 окремі види традиційного (нехристиянського) підходу до психологічного консультування: фрейдизм та біхевіоризм. Представниками цих шкіл є відповідно Фрейд (Freud) Зігмунд (1856–1939) та Скіннер (Skinner) Беррес Фредерік (1904–1990). Дж. Адамс вважає, що ці школи використовують ті психологи, які вважають, що психологічне консультування може проводитись лише експертами у цій галузі.

Фрейда автор називає найяскравішим представником школи експертних знань, оскільки той наполягає на тому, що головна проблема людини полягає в її поганій адаптації до суспільства, в її положенні жертви одного або декількох зовнішніх агресорів. Отже, неправильна соціалізація, проведена іншими людьми, призвела до виникнення цієї проблеми, і винні вони, а не сама людина. Експерту необхідно виправляти те, що наробили інші шляхом довготривалого процесу психоаналізу минулого пацієнта. Це досягається шляхом вільних асоціацій, аналізу сновидінь та інших езотеричних методів, складних та спеціалізованих, для оволодіння якими необхідні роки спеціальної теоретичної підготовки та практичного досвіду.

Б. Ф. Скіннер і школа модифікації поведінки (біхевіоризм), на думку Дж. Адамса, також є яскравими представниками експертного підходу, бо стверджують, що вони не використовують нічого, крім чистих емпіричних наукових знань. Згідно зі Скіннером, настав час деміфологізувати психологію, бо такі старі видумані концепції, як розум, людські відносини, свобода, гідність та ін. тільки заважають соціальному прогресу. Він вважає, що справжній науковий аналіз людини повинен визнавати наявність лише того, що може спостерігатись та вимірюватись, тобто людської поведінки, яка за своєю природою є тваринною.

Адамс підкреслює, що Скіннеру більш за все близька ідея стада, яка дозволяє визнати, що людина є продуктом навколишнього середовища. Тобто якщо Фрейд, звільняючи підопічного від відповідальності за себе, покладає цю відповідальність на інших людей (невірна соціалізація), то Скіннер стверджує, що людина не несе відповідальності тому, бо запрограмована тварина не може відповідати за свої вчинки (навколишнє середовище є головним чинником, що впливає на поведінку людини). Звідси його рішення проблеми полягає в науковому виявленні факторів, пов'язаних із “поганою” поведінкою, у зміні умов на основі отриманих даних з ціллю перепрограмування реакції підопічного. Це досягається за допомогою заохочення і контролю негативних реакцій.

На думку Адамса, хоча в біхевіоризмі і є елемент істини (система “нагорода-покарання”), але все ж це є викривленням гармонійної біблійної позиції. Образ Божий в людині як в створеній істоті (людина не розглядається як продукт селекції, еволюції навколишнього середовища) є основною передумовою, на якій будується біблійний підхід. Ця передумова діаметрально відрізняється від скіннеріанського підходу до людини як до тварини.

Отже, християнські консультанти використовують інші методи, які відповідають цій важливій передумові. Вони не маніпулюють людиною, як рекомендує Скіннер. Нагорода та покарання людей, які носять в собі образ Божий (включаючи істинну праведність, пізнання та святість), здійснюються з врахуванням відповідальності людини перед Богом, що має свої засади у законі Божому як головному стандарті та ствердженій Божій волі. Людина несе відповідальність і повинна вести себе гідно, тому що у Христі вона відображає образ Божий.

Узагальнюючи Дж. Адамс робить висновок, що підхід експертів базується на твердженні, що головна проблема підопічного бере початок ззовні, вирішена вона повинна бути ззовні, а сам підопічний знаходиться в пасивному стані. Припущення, що людина не несе відповідальності за свій стан, веде до постулату, що він не несе відповідальності за те, щоб вийти з цього становище. Отже, якщо прийняти догму експертів, то така людина буде пасивною і в процесі консультування, а це може призвести до тиранії експерта, який здійснює свою діяльність проти волі підопічного з ціллю вплинути на його психічний стан.

Але, на думку Адамса, це принципово антихристиянська позиція, і методи, що використовують експерти, перетворюються в антихристиянські. Елементи істини у них все ж присутні, і вони полягають у тому, що люди справді значно впливають один на одного: батьки на дітей, служителі Церкви – на своїх членів та ін. Але принципова різниця між експертним підходом та християнством полягає в розумінні характеру людської відповідальності за ці впливи. Так, згідно з Писанням, Бог покладає на людей відповідальність за те, який вплив вони здійснюють на інших. Люди не повинні розглядати себе як маріонетки, якими можна маніпулювати в своїх цілях. Якщо людина знаходиться під впливом іншої людини, то це стає можливим тільки тому, що вона сама допустила таку залежність. Тобто Бог покладає на людей відповідальність за той спосіб життя, який вони ведуть, і чекає, що вони будуть відкидати та уникати будь-якого нечестивого впливу.

Дещо по-іншому, як відзначає Адамс, мають вигляд такі різновиди нехристиянського підходу до психологічного консультування, як гуманістична психологія та групова психотерапія. Так, у протилежність ідеї про необхідність експерта, Роджерс (Rogers) Карл Ренсом (1902–1987), як і інші представники гуманістичної психології, категорично відкидає таку необхідність. Роджеріан-

ська теорія (та терапія) базується на ідеї, що всі люди мають достатньо знань та ресурсів, щоб подолати свої проблеми. Основна передумова полягає в тому, що люди з невирішеними проблемами просто не реалізують повною мірою свій потенціал добра. При цьому сам Роджерс вірить, що людина за своєю суттю добра, а не зла. Тобто відповідні ресурси закладені в ній самій і завдання полягає в тому, щоб звільнити їх, задіяти цю силу.

Психолог проводить час з клієнтом, щоб зробити його здатним допомогти самому собі. Він виконує функцію “акушерки”, щоб допомогти підопічному “народити” вирішення проблеми. При цьому оскільки ресурси для вирішення проблеми знаходяться в самому підопічному, то немає потреби у пораді експерта. Уся складність полягає в тому, щоб почати працювати над внутрішньою проблемою, яка може бути вирішена також зсередини. Якщо підопічний самостійно вдивиться в проблему і розбереться в ній, якщо він сам глибоко відчує її, то зможе і сам вирішити. Отже, підкреслює Адамс, в основі такого підходу є думка, що людина добра й автономна і Роджеріанським психотерапевтам Бог не потрібен.

Узагальнюючи особливості гуманістичної психології, Адамс підкреслює, що в концепції Роджерса є істина, яка полягає в поясненні того, як повинні взаємодіяти клієнт та психолог. Роджерс в процесі психологічного консультування бажає мати справу з людиною, яка несе за себе відповідальність, але йому не вдалося по справжньому отримати таку людину, бо він її задекларував незалежною від Бога. Коли людина не несе відповідальності перед Богом і несе відповідальність лише перед самою собою, дуже швидко її відповідальність змінюється на анархію.

На думку Адамса, насправді людина повністю відповідальна перед Богом. Тобто вона відповідає за себе, також відповідає за те, щоб використати всі необхідні ресурси, які їй надані Богом. Серед цих ресурсів – допомога душеопікуна, який здійснює викриття та наставляння. Людська особистість не утискається Богом та Його волею, він, навпаки, шляхом різних знарядь благодаті (допомоги) представляє Святим Духом підопічному Свої ресурси, які знаходяться в Його Слові. Тобто людина має ресурси, які вона може задіяти, але не всі вони знаходяться в ній самій.

Згідно зі схемою 1 такий вид нехристиянського підходу до психологічного консультування, як групова психотерапія, також віднесений Адамсом до тих, що базуються на загальних знаннях. Він аналізує концепцію О. Хобарта Маурера (1907-1982), як пред-

ставника цієї психологічної школи, і порівнює її з християнським підходом. Так, на його думку, Маурер не вважає основною проблемою людини її нездатність жити у відповідності зі своїм потенціалом. Ця проблема у нього пов'язана із поганою поведінкою людини, під якою він розуміє таку, що завдає шкоди іншим людям і є причиною суспільних конфліктів.

Коли людина так чинить, то почуває себе винною, тому що бачить невідповідність своєї поведінки своїм стандартам. Такій людині, на думку Маурера, необхідно навчитись сповідувати свої гріхи (тобто, погані вчинки проти інших людей), і він використовує такі вислови, як релігія, гріх, провина, але при цьому вихолощує їх біблійний зміст і наповнює гуманістичним. Наприклад, коли Маурер говорить про негативну поведінку, то не має на увазі таку поведінку, що порушує закон Божий. Негативна поведінка для нього вміщається в схему "Я нашкодив іншій людині і маю почуття провини тільки перед нею".

Не маючи Спасителя, підкреслює Адамс, Маурер схожий на священика, який щоденно приносить одну і ту ж жертву, яка створює вигляд прощення окремих вчинків і не здатна очистити від гріха. При цьому він наполягає на тому, що у підопічного, як і в інших людей, є необхідні ресурси, і він так само потребує прощення інших людей, як вони потребують його прощення. Таким чином, Маурер, подібно Роджерсу, бачить вирішення проблем в самій людині, але на відміну від нього, знаходить ці ресурси в групі, а не тільки в окремій людині.

Маурер назвав свій напрям у рамках школи Загальних знань "Інтеграційною терапією". Постійно присутнє слово "інтеграція" (гармонія) підкреслює необхідність гармонічних взаємовідносин один з одним, що передбачає чесність, відкритість і готовність сповідуватись у випадку необхідності в терапевтичних групах. Але при цьому, як зауважує Адамс, люди, які закінчили його школу, часто знову повертаються у групи через те, що після взаємної компенсації завданих образ їм все одно чогось не вистачало. Вони відчували якусь спустошеність і тому продовжували відвідувати групу, сподіваючись хоч якось її заповнити. Але Маурер не може запропонувати їм таких змін, які може запропонувати лише Бог. Вони не знають, що не вистачає одного істинного прощення, що дається раз і назавжди через єдине повне викуплення – смерть Ісуса Христа. Їм не вистачає тієї радикальної зміни, яку Біблія називає народженням згори.

Узагальнюючи, Адамс робить висновок, що в концепції Маурера присутня певна істина, пов'язана з тим, що Бог створив людину суспільною істотою і люди мають потребу один в одному. Але істинне спілкування має місце тільки в середовищі послідовників Ісуса Христа, “інтеграційні групи” ніколи не можуть досягти цього.

Підводячи підсумки усього викладеного вище, можна зробити висновок, що справді традиційний та християнський підходи до психологічного консультування базуються на різних методологіях – інформаційних засадах і різному баченні як головної проблеми людини, так і шляху її вирішення. При цьому слід наголосити, що саме християнський підхід, спрямований на надання допомоги конкретній людині в усвідомленні своїх гріхів та відповідальності перед Богом, є найбільш глибинним і дієвим засобом гармонізації людської особистості, її психічного стану, який компенсує усі недоліки (слабкі місця) традиційного психологічного консультування.

Література:

1. Абрамова Г. С. Практическая психология. Учебник для студентов вузов. – Изд. 6-е., перераб. и доп. – М. : Академический Проект, 2001. – 480 с.
2. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості. – Харків: Фоліо, 1996. – 237 с.
3. Джей Э. Адамс. Учебник по христианскому душепопечению: практика вразумляющего душепопечения. – Харьков, 2002. – 496 с.
4. Клиническая психология : учебник / Под ред. Б. Д. Карвасарского. – СПб. : Питер, 2001.
5. Нельсон – Джоунс Р. Теория и практика консультирования. – СПб. : Питер, 2002.
6. Солошенко Д. В. Экстренная психологическая помощь. Консультирование // Практическая психология и социальная работа. – 2003. – № 9-Ю.
7. Р. Харрис. Основание 1. Динамика библейских изменений. Киев, 2008. – 52 с.
8. Шнейдер Л. Б., Вольнова Г. В., Зыкова М. Н. Психологическое консультирование. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Серия “Серебряная сова”. – М. : Ижица, 2002. – 224 с.
9. Я. Чаплак, І. Солійчук, О. Руснак (Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича). Практичне забезпечення психологічної допомоги (www.gusnauka.com).